

Wędrowka przez Biblię

Broszura wydawany przez
„Impuls” TWR Polska

nr **50**

od **30.03.2020**
do **30.10.2020**

Żyjący

To jedno z imion Chrystusa. W ostatniej księdze Biblii sam Jezus tak się przedstawia.

Ale o Żyjącym czytamy o wiele wcześniej. W Psalmie 16 znajdujemy słowa: ***„Weseli się serce moje i raduje się dusza moja, nawet ciało moje spoczywać będzie bezpiecznie, bo nie zostawisz duszy mojej w otchłani...”***

To pięknie, że w czasie Świąt Wielkanocnych słuchać będziemy Psalmów, a potem Pieśni nad Pieśniami, o naszej więzi z Pasterzem, Królem, Oblubieńcem, czyli Ukochanym!

Tak, On nas kocha, z Nim przejść możemy każdy kryzys, nawet gdy nasze zdrowie i życie znajduje się w śmiertelnym niebezpieczeństwie. Z Nim zawsze jesteśmy ŻYJĄCY.

***Błogosławionych Świat
Zmartwychwstania Pańskiego!***

Księga Psalmów

Oryginalna, hebrajska nazwa Księgi Psalmów to, w wolnym tłumaczeniu: „**Księga Uwielbienia**”

„**Księga Chwały**”.

Nazwa „*psalm*” pochodzi z greckiego określenia „*psalmos*” i jest odpowiednikiem hebrajskiego słowa „*mizemor*”. Oznacza poetycki utwór religijny wykonywany przy akompaniamencie instrumentów strunowych. Możemy Księgę Psalmów nazwać inaczej:

„**Księgą hymnów pochwalnych**”

„**Księgą modlitwy i uwielbienia**”

Autorzy

Księgę Psalmów nazywa się często:

„**Psalterzem Dawidowym**”,

Nie oznacza to, że Dawid jest autorem wszystkich psalmów. Dawid ułożył najprawdopodobniej 73 spośród 150 psalmów wchodzących w skład Psalterza. Pozostałe psalmy są dziełem wielu autorów, spośród których wymienić możemy Asafa, Salomona, Mojżesza, Hemana, Etana, Ezechiasza, czy synów Koracha.

Dawid, wielki król, poeta i muzyk izraelski odegrał jednak największą rolę w powstaniu Księgi Psalmów, stąd właśnie księgę tę zwie się popularnie „**Psalterzem Dawidowym**”.

Temat

Głównym przesłaniem Księgi Psalmów jest przyniesienie należynej czci i uwielbienia Bogu, potężnemu Stwórcy i Panu oraz jego Mesjaszowi, Zbawcy i Królowi, Jezusowi Chrystusowi. Wywyższenie Chrystusa - Króla i głoszenie chwały Jego Królestwa, to wielki temat Księgi Psalmów.

Kluczowe słowo

Kluczowym słowem Księgi Psalmów jest zwrot:

„Alleluja”, co znaczy „Chwała Panu”.

Ten radosny okrzyk nabrał charakteru chrześcijańskiego sloganu, ale tak naprawdę ma głęboki sens i powinien zawsze budzić najwznioślejsze uczucia w sercu wierzącego człowieka.

„Chwała Panu, Alleluja”

- te słowa powinny gościć nie tylko okazjonalnie na naszych ustach, ale, na stałe, w naszej duszy.

Kluczowy psalm

Kluczowym psalmem całego Psalterza jest ostatni, 150 psalm. W jego sześciu krótkich wierszach słowo "Alleluja" pojawia się 13 razy. Stanowi on zwieńczenie całej księgi i jest jak gdyby refrenem, który moglibyśmy odśpiewać za każdym razem, gdy medytujemy nad treścią Psalterza. Psalm 150 jest hymnem pochwalnym. Stanowi końcową doksologię całej Księgi; jest jednym wielkim okrzykiem uwielbienia i czci skierowanym ku Bogu.

Znaczenie psalmów

Księga Psalmów jest niezwykle wartościową i bardzo piękną częścią Pisma Świętego. Psalmy językiem poezji wyrażają wszelkie odcienie emocji, uczuć, wszelkie stany umysłu i serca człowieka. Dlatego są tak bliskie ludziom różnych epok i na przestrzeni wieków dla wielu stały się źródłem otuchy, pocieszenia, uniesienia, radości, umocnienia w wierze i inspiracji do aktywnego, twórczego życia. Księga Psalmów jest najwspanialszym modlitownikiem i śpiewnikiem Izraela i Kościoła; wprowadza pojedyncze serca i całe wspólnoty wierzących w świat modlitwy i uwielbienia Pana.

Psalmy zawierają wielkie bogactwo treści teologicznych. Ukazują cały zbawczy plan Boga, od stworzenia świata aż do czasów ostatecznych. Wielbią Chrystusa, Mesjasza z linii Dawida, Zbawiciela świata. Zapowiadają życie, działalność, śmierć i wywyższenie Jezusa Chrystusa. Obraz Chrystusa wyrysowany w psalmach jest wspaniałym uzupełnieniem relacji Nowego Testamentu. Dzięki psalmom mamy wgląd w życie modlitewne Jezusa, dowiadujemy się, co działo się w Jego sercu, gdy umierał na krzyżu, widzimy Go siedzącego po prawicy Ojca w niebie.

Chrystus jest centralną postacią Księgi Psalmów. Pamiętamy, że po swoim zmartwychwstaniu Jezus powiedział apostołom:

„To są moje słowa, które wypowiedziałem do was, będąc jeszcze z wami, że się musi spełnić wszystko, co jest o mnie zapisane w Prawie Mojżesza i u proroków i w Psalmach” (Łuk. 24, 44).

Szesnaście psalmów zwanych "mesjańskimi" zawiera treści bezpośrednio opisujące postać Chrystusa, pozostałe wskazują na Jezusa w sposób pośredni. Cała Księga Psalmów jest pełna Chrystusa, Mesjasza Izraelskiego, Zbawiciela i Pana świata.

Spośród 219 cytatów starotestamentowych zamieszczonych w Nowym Testamencie ponad połowa, bo 116 pochodzi z Księgi Psalmów. Psalmy tkwią w samym sercu Biblii. Psalm 119, który znajduje się dokładnie w środku Pisma Świętego jest wielkim hymnem pochwalnym, wielbiącym Słowo żywego Boga.

Kiedyś wszystkie psalmy śpiewano. Dzisiaj, niestety, nie znamy oryginalnych melodii psalmów, bez wątpienia równie pięknych, jak słowa. Może jednak kiedyś, w wieczności, usłyszymy Dawida, śpiewającego swe psalmy, i być może dołączymy do niego, radośnie chwając i wielbiąc Pana...

Struktura Księgi Psalmów

Księga Psalmów nie jest luźnym zbiorem pojedynczych pieśni. Posiada uporządkowaną strukturę. Dzieli się na pięć zasadniczych części. Na podstawie wieloletnich badań i studiów stwierdzono, że podział ten odpowiada analogicznemu podziałowi Pięcioksięgu Mojżesza. I tak na przykład pierwsza grupa psalmów koresponduje z treścią Księgi Rodzaju, czyli Pierwszej Księgi Mojżeszowej. Psalm pierwszy ukazuje nam człowieka doskonałego, podobnego do Adama w raju, psalm drugi opisuje bunt, rebelię człowieka, psalm trzeci mówi o wypędzeniu człowieka, a czwarty o konflikcie pomiędzy potomstwem kobiety i węża. W psalmie piątym ukazany jest człowiek otoczony przez wrogów. W następnych psalmach mowa jest o walce z siłami zła i o ostatecznym zwycięstwie, wyzwoleniu człowieka... Jednocześnie pełno jest w pierwszych psalmach Chrystusa. Psalm pierwszy ukazuje nie tylko pierwszego, ale i ostatniego Adama, Jezusa. Psalm drugi zapowiada nadejście Mesjasza - Króla. Psalmy ukazują prawdę, podobnie jak Księga Rodzaju, że Bóg od początku zaplanował zbawienie ludzkości w Jezusie Chrystusie.

A oto podział całej Księgi Psalmów

I. Sekcja Księgi Rodzaju (I Mojż.)

Psalmy 1- 41

Dzieje człowieka - doskonałość, upadek i wybawienie

<i>1. Doskonały człowiek (pierwszy i ostatni Adam)</i>	Psalm 1
<i>2. Bunt człowieka, zapowiedź nadejścia Mesjasza-Króla</i>	Psalm 2
<i>3. Odrzucenie doskonałego człowieka</i>	Psalm 3
<i>4. Konflikt pomiędzy potomstwem kobiety i węża</i>	Psalm 4
<i>5. Walka: ukąszenie człowieka w piętę, zmiżdżenie głowy węża</i>	Psalmy 6-8
<i>6. Walka z wrogami dowodzonymi przez antychrysta, ostateczne wyzwolenie</i>	Psalmy 9-5

7. Chrystus obecny pośród swego ludu, uświęcenie
wierzących.

Psalmy 6-8

II. Sekcja Księgi Wyjścia (II Mojż.)

Psalmy 42-72

Dzieje Izraela - upadek i odkupienie. Przybytek, Świątynia, Dom
Boży, Zgromadzenie - opiewane w niemal każdym psalmie.

1. Upadek Izraela

Psalmy 42-49

2. Odkupiciel Izraela

Psalmy 50-60

III. Sekcja Księgi Kapłańskiej (III Mojż.)

Psalmy 73-89

Dzieje świątyni - ciemność i brzask świtania

IV. Sekcja Księgi Liczb (IV Mojż.)

Psalmy 90-106

Dzieje Ziemi - zagrożenie i ochrona

V. Sekcja Księgi Powtórzonego Prawa (V Mojż.) Psalmy 107-150

*„Złożył Pan Dawidowi niezłomną przysięgę, Której nie cofnie:
Jednego z potomków twoich Osadzę na tronie twoim! Jeżeli
synowie twoi strzec będą przymierza mego I świadectwa mego,
którego ich nauczę, Wtedy i synowie ich na zawsze Zasiadać
będą na tronie twoim. Albowiem Pan wybrał Syjon I chciał go
na swoje mieszkanie. Tu miejsce odpoczynienia mego na wieki;
Tu zamieszkać, bo upodobałem je sobie. Zasoby jego hojnie
pobłogosławię, Ubogich jego nakarmię chlebem. I kapłanów
jego przyodzieję zbawieniem, A jego wierni wielce radować się
będą, Sprawię, że tam wyrośnie Dawidowi potomek, Zgotuję
pochodnię pomazańcowi mojemu. Nieprzyjaciół jego okryje
wstydem, Ale nad nim zajaśnieje korona jego”.*

Psalms 132:11-18

List do Efezjan

List do Efezjan nazwano „*Listem Trzeciego Nieba*”, „*Królem Listów Apostolskich*”, „*Alpami Nowego Testamentu*”. Uznawany jest on przez wielu biblistów za najwspanialszy list apostolski, za szczytowe osiągnięcie myśli nowotestamentowej w ogóle.

Jeden z uczonych nazwał go „*boskim dziełem napisanym przez człowieka*” i podkreślił, że „*zostały w nim zawarte nie tylko koncepcje i doktryny wyłącznie chrześcijańskie ale także i te, które są wspólne dla chrześcijaństwa i dla objawienia ogólnego*”.

Temat Listu

List do Efezjan objawia prawdę o Kościele, prawdę, która w czasach Starego Testamentu była tajemnicą, mianowicie, że Kościół jest cudownym tworem Boga, ukształtowanym z żywych kamieni - ludzkich serc, odnowionych przez Ducha Świętego; dziełem nieporównywalnie wspanialszym niż najpiękniejsze świątynie zbudowane rękami.

Kościół jest żywym organizmem, niewidzialnym, choć rzeczywistym ciałem, którego „głową” jest Jezus Chrystus. List do Efezjan i List do Kolosan objawiły najpełniej tę właśnie cudowną prawdę, wzajemnie się uzupełniając i sumując.

List do Kolosan poświęcony jest przede wszystkim „głowie” Kościoła, objawieniu pełni i wszechwystarczalności Jezusa Chrystusa, natomiast List do Efezjan mówi głównie o „ciele Chrystusa”, ciele, które tworzą wszyscy prawdziwie wierzący, trwający w osobi-

Pracę naszą można wspierać modlitwą
oraz finansowo poprzez wpłaty na nasze konto:

PKO BP IV Oddział Wrocław
Nr r-ku: 05 1020 5242 0000 2702 0020 4313

stej więzi z Jezusem.

Główna myśl Listu do Efezjan streszczona jest w dziewiątym i dziesiątym wierszu pierwszego rozdziału tego Listu, gdzie czytamy, że Bóg „*dał nam poznać swój plan, osłonięty tajemnicą, mianowicie to, czego postanowił dokonać przez Chrystusa. Gdy dopełni się czas, połączy wszystko, co jest na niebie i ziemi w jedną całość w Chrystusie i pod jego panowaniem*”. (Nowy przekład BiZTB, Warszawa, 1991). Tę myśl możemy sformułować też, jeszcze krócej:

„Połączenie i pojednanie wszystkiego co istnieje nastąpi w określonym przez Boga czasie, w Jezusie Chrystusie.”

We wstępie do komentarza do „Listu do Efezjan” William Barclay napisał:

„Bez Chrystusa nie ma we wszechświecie jedności ani harmonii; jest podział i rozdzwięk (...).

Człowiek pogwałcił porządek natury i stał się jej wrogiem, doprowadził do podziałów klasowych, rasowych, ideologicznych i narodowych. W naturze człowieka również panuje wewnętrzne rozdarcie. W każdym człowieku rozgrywa się walka, jakby wojna domowa; jest rozdarty między pragnieniem dobra, a dążeniem do zła, nienawiścią do grzechu i równocześnie upodobaniem grzechu. (...).

To rozdarcie sięga także sfer pozaziemskich, odbywa się walka między siłami dobra i siłami zła, między Bogiem i demonami. Najtragiczniejszy jest rozdzwięk między Bogiem a człowiekiem. Człowiek, który został stworzony aby żyć w społeczności z Bogiem, odwrócił się od Niego i poszedł swoją drogą. I tak w świecie bez Chrystusa panują rozdzwięk i rozdarcie, których nie było w zamierzeniach Stwórcy. Jedność i harmonia mogą powrócić jedynie

wtedy, kiedy wszystko zostanie połączone w Jezusie Chrystusie”.

Okoliczności powstania Listu

List do Efezjan jest jednym z czterech listów więziennych apostoła Pawła. Przebywając w więzieniu Paweł napisał cztery listy, które weszły w kanon Nowego Testamentu: List do Efezjan, List do Kolosan, List do Filipian i List do Filemona. Trzy z nich powstały najprawdopodobniej między 61 a 63 r. n.e. w czasie pierwszego uwięzienia apostoła w Rzymie. Są to: List do Efezjan, Kolosan i Filemona. List do Filipian został najprawdopodobniej napisany wcześniej, podczas uwięzienia Pawła w Efezie, w latach 56 - 57 po Chr. Listy do Efezjan, Kolosan i Filemona zostały więc napisane mniej więcej w tym samym czasie, co wyjaśnia liczne podobieństwa tak co do języka, jak i co do treści, zachodzące między tymi pismami.

Paweł prawdopodobnie napisał List do Efezjan najpóźniej, pod koniec okresu uwięzienia w Rzymie w latach 61 - 63 n.e. Zwróciwszy już uwagę na duże podobieństwo Listu do Efezjan i Listu do Kolosan.

Najbardziej prawdopodobne jest to, że apostoł Paweł napisał najpierw List do Kolosan, w obliczu zaistniałej w tamtejszej wspólnocie trudnej sytuacji. Pojawiły się tam mianowicie odstępstwa od nauki Chrystusowej i uwięziony apostoł, nie mogąc udać się do Kolosan osobiście, napisał do nich list, w którym sformułował prawdę o wielkiej i wszechogarniającej roli Jezusa Chrystusa i Jego Kościoła w zbawczym planie Boga. Doszedł potem do wniosku, że należy tę prawdę przekazać wszystkim. Usunął więc z zawartości Listu do Kolosan odniesienia lokalne i czasowe, rozwinął myśl główną i w ten sposób powstał nowy list, przeznaczony do odczytania we wszystkich wspólnotach Azji Mniejszej, między innymi w Efezie. List ten miał więc charakter listu okrężnego, miał być przekazywany do odczytania kolejnym wspólnotom Azji Mniejszej, która była w tamtym czasie obszarem o strategicznym znaczeniu dla rozprzestrzeniania się ewangelii na całe Imperium Rzymskie.

Azja Mniejsza, obejmująca mniej więcej terytorium dzisiejszej Turcji, była w tamtym czasie „sercem” Imperium Rzymskiego, wielkim centrum kulturowym i religijnym. Właśnie tam, wzdłuż zachodniego wybrzeża dzisiejszej Turcji usytuowane były wielkie miasta, gdzie zamieszkiwały miliony ludzi i gdzie przyjeżdżali na wypoczynek rzymscy dostojnicy, włącznie z władcami imperium - rzymskimi cezarami. Sprzyjał temu bardzo przyjemny, ciepły klimat i piękno malowniczego wybrzeża.

Przodującym miastem tego regionu był wtedy Efez, „miasto nr 2” Imperium Rzymskiego, stolica jego wschodniej części, tak, jak Rzym był stolicą Zachodu. Początki Efezu datuje się już na ok. dwutysięczny rok przed Chrystusem. Było to typowe miasto Wschodu, miasto azjatyckie, centrum kultury orientalnej, aż do roku tysięcznego przed Chrystusem, kiedy to dotarli tu Grecy. W Efezie nastąpiło spotkanie Zachodu ze Wschodem. Przez okres dwóch i pół tysiąca lat Efez był jednym z największych miast świata. Zbudowano tu największą świątynię grecką, jaka kiedykolwiek została zbudowana w historii, świątynię bogini Diany, którą zaliczono do siedmiu cudów świata starożytnego. Można powiedzieć, że w czasie, kiedy do Azji Mniejszej przybył apostoł Paweł, tu właśnie znajdowało się centrum kulturowe i religijne ówczesnego świata, zdominowanego przez kulturę grecką, a rządzonego przez rzymskich cesarów. I właśnie tu, za sprawą misji apostoła Pawła, posłusznego Bożemu prowadzeniu, otwarły się szeroko drzwi dla ewangelii Jezusa Chrystusa.

Sprawa adresata Listu

Jak już zauważyliśmy, list znany nam z Biblii jako List do Efezjan miał charakter listu okrężnego, przeznaczonego do odczytania nie tylko w jednej, ale w wielu wspólnotach wczesnego Kościoła chrześcijańskiego. Miał on być odczytany z pewnością także w Efezie, wielkim mieście o strategicznym znaczeniu, ale nie tylko tam. Potwierdzają to słowa samego apostoła Pawła z Listu do Kolo-

san. Czytamy tam:

„Kiedy ten list zostanie już u was odczytany, postarajcie się, aby zapoznał się z nim także Kościół w Laodycei, a wy odczytajcie list, który wam prześlą z Laodycei”. (4,16)

Jest wysoce prawdopodobne, że mowa tu jest o liście, który znamy, jako List do Efezjan. Nie był on w rzeczywistości napisany do żadnej konkretnej wspólnoty, lecz był listem obiegowym pisanym do wszystkich wspólnot, które ap. Paweł założył w Azji. Rzecz charakterystyczna, że w najstarszych manuskryptach greckiego Nowego Testamentu nie ma w pierwszym wersecie tego Listu wyrażenia „w Efezie”. We wszystkich manuskryptach werset ten brzmi następująco: „Paweł, ...do świętych i wierzących w Chrystusa Jezusa”. W oryginalnym tekście greckim nie ma w nagłówku Listu słowa „Efez”. Na to, że List ten nie był adresowany tylko do Efezjan, lecz do wszystkich wspólnot Azji Mniejszej wskazuje także fakt, że jest on listem najmniej osobistym z wszystkich, jakie Paweł napisał. Nie zawiera żadnych osobistych pozdrowień, ani osobistych wzmianek, które tak często pojawiają się w innych jego listach. A przecież apostoł przebywał w Efezie dłużej, niż w innych miastach, pozostawał tam co najmniej trzy lata. Trudno uwierzyć, że Paweł wysłałby list pozbawiony wszelkich osobistych akcentów do wspólnoty, z którą łączyła go bardzo bliska, serdeczna więź uczuciowa.

Przyjmijmy więc, jako najbardziej prawdopodobny, pogląd, że List do Efezjan był listem obiegowym, przeznaczonym do odczytania we wszystkich wspólnotach azjatyckich, a przypisano go Kościołowi w Efezie w wyniku późniejszego naniesienia na nim adresu. W niczym nie umniejsza to autentyczności Listu. Fakt, że jego adresatami byli nie tylko Efezjanie podnosi nawet jego rangę, i rzeczywiście, jest to list wyjątkowy. Głosi, że pojednanie świata i ludzi jest możliwe tylko w Chrystusie oraz że Kościół musi stać się narzędziem Chrystusa w tym powszechnym pojednaniu człowieka z Bogiem i człowieka z człowiekiem. Dlatego właśnie List do Efezjan

został uznany za „*Króla Listów Apostolskich*”.

Struktura Listu

List do Efezjan ma bardzo uporządkowaną, logiczną strukturę. List składa się z sześciu rozdziałów. Pierwsze trzy mają charakter doktrynalny i mówią o niebiańskim powołaniu Kościoła, natomiast trzy pozostałe mają charakter praktyczny i mówią o ziemskiej misji Kościoła. Kościół jest ciałem Chrystusa. „Głową” jest Chrystus, który znajduje się w niebie. Ale Kościół ma stąpać po ziemi. Ma być stopami Chrystusa, które pójdę w Jego imieniu, w Jego sprawach, ma być rękami, które wykonują Jego dzieło, ustami, które głoszą Jego ewangelię. Zadaniem Kościoła jest przybliżyć światu Chrystusa. Istota i celem Kościoła jest powszechne pojednanie, pojednanie, dla którego Chrystus przyszedł na świat.

Część doktrynalna wyraźnie dzieli się na bardzo logicznie ze sobą powiązane tematy:

Rozdział 1* ukazuje *Kościół jako żywy organizm

Rozdział 2* opisuje *Kościół jako świątynię

Rozdział 3* mówi o *Kościele jako o tajemnicy

Część praktyczna mówi o zadaniach Kościoła, jako narzędzia pojednania w ręku Chrystusa:

Rozdział 4* ukazuje *Kościół, jako nowy lud

Rozdział 5* ukazuje *Kościół jako Panna Młoda

Rozdział 6* porównuje *Kościół do uzbrojonego żołnierza

Plan Listu

I. Część doktrynalna - niebiańskie powołanie Kościoła rozdziały 1-3

A. Kościół jako ciało

1. Wstęp

r. 1

w. 1 - 2

2. Kościół zaplanowany przez Boga Ojca

w. 3 - 6

3. Kościół wykupiony przez Chrystusa	w. 7 - 12
4. Kościół chroniony przez Ducha Świętego	w. 13 - 14
5. Modlitwa o wiedzę i moc dla Kościoła	w. 15 - 23

B. Kościół jako świątynia r. 2

1. Materiał z którego jest zbudowany Kościół	w. 1 - 10
2. Sposób w jaki jest budowany Kościół	w. 11 - 18
3. Przeznaczenie budowli	w. 19 - 22

C. Kościół jako tajemnica r. 3

1. Objawienie tajemnicy Kościoła	w. 1 - 4
2. Treść (definicja) tajemnicy Kościoła	w. 5 - 13
3. Modlitwa o moc i wiedzę dla Kościoła	w. 14 - 21

II. Część praktyczna - zadania Kościoła r. 4 - 6

A. Kościół jako nowy lud r. 4

1. Objawienie się nowego ludu	w. 1 - 6
2. Przestroga dla nowego człowieka	w. 7 - 16
3. Zakaz dla nowego człowieka	w. 17 - 32

B. Kościół jako panna młoda r. 5

1. Zaręczyny Kościoła z Chrystusem	w. 1 - 17
2. Czyste życie Kościoła	w. 18 - 24
3. Oczekiwanie Kościoła	w. 25 - 33

C. Kościół jako żołnierz r. 6

1. Postawa żołnierza	w.1 - 9
2. Wróg żołnierza	w.10 - 12
3. Zbroja żołnierza	w.13 - 18
4. Przykład żołnierza	w.19 - 22
5. Błogosławieństwo dla żołnierza	w. 23 - 24

Księga Przysłów

Księga Przysłów, zwana też jako „*Księga Przypowieści Salomona*”, należy do poetyckich ksiąg Starego Testamentu, podobnie jak Księga Hioba, Księga Psalmów, Księga Koheleta (Kaznodziei Salomona) i Pieśń nad Pieśniami. Księgi poetyckie, zwane też dydaktycznymi, lub mądrościowymi, znajdują się w środkowej części Starego Testamentu: następują po księgach historycznych, a poprzedzają księgi prorockie.

Autor

Autorem Księgi Przysłów jest Salomon. Nie znaczy to, że Salomon był twórcą wszystkich przypowieści, które znajdują się w Księdze Przysłów. W końcowej części Księgi znajdujemy np. nauki Agura (r. 30,1-14) i Lemuela (r. 31,1-9), a kończy tę Księgę poemat o dzielnej niewieście. Salomon czerpał z obfitych źródeł starożytnego Wschodu, gdzie przekazywanie nauk mądrościowych za pomocą przysłów było bardzo popularne. Salomon zredagował obszerne zbiory przypowieści, a wiele z przysłów ułożył sam. W I Księdze Królewskiej czytamy o Salomonie w rozdziale 4 wiersze 29-34:

„Dał Bóg Salomonowi bardzo wielką mądrość i roztropność, nadto rozum tak rozległy jak piasek nad brzegiem morza. A mądrość Salomona przewyższała mądrość wszystkich ludzi Wschodu i całą mądrość Egiptu. Ułożył on trzy tysiące przypowieści i tysiąc pięć pieśni. Mówił on w nich o drzewach, poczynawszy od cedru, który rośnie w Libanie, aż do hizopu, który wyrasta z muru; mówił o zwierzętach i ptakach, o płazach i o rybach. Toteż ze wszystkich ludów przychodzili ludzie, aby słuchać mądrości Salomona, od wszystkich królów ziemi, którzy posłyszeli o jego mądrości”.

**Języki, w których nadawana jest
„Wędrówka przez Biblię”**

angielski, arabski, bengalski,
berbeski, burmański, cebuano,
CheChewa, chorwacki, czeski, czua,
duński, farski, francuski, gujarati,
hebrajski, hinduski, hiszpański,
indonezyjski, japoński, kanadyjski,
kantonezyjski, koreański, kurdyjski,
malezyjski, mandaryjski, marathi,
navaho, nepalski, norweski,
ormiański, oryjski, polski,
portugalski, quichua, rosyjski,
serbski, suachili, szwedzi, tai,
tamilski, telugu, turecki, ukraiński,
węgierski, włoski, zulu.

**Kochani Słuchacze TWR
czekamy na Wasze listy!
Jak odbieracie nasze audycje?
Co one wnoszą
do Waszego życia?**

W miarę możliwości postaramy się odpowiedzieć na każdy list i kontynuować nawiązaną w ten sposób relację. Na życzenie wysyłamy bezpłatnie Nowy Testament, literaturę chrześcijańską oraz kasety z nagraniami.

Prosimy o dołączenie następujących informacji o sobie

Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych przez Stowarzyszenie
Chrześcijańskie „Impuls” Trans World Radio Polska w celach związanych z korespondencją

Imię i nazwisko:..... nr telefonu:.....

Kod pocztowy:..... Miasto:..... Adres:.....

Kraj:.....

List od korespondenta z Polski południowej

Jestem wam bardzo wdzięczny za listy i dar, może Bóg pozwoli mi kiedyś was zobaczyć. Wkrótce odbędzie się u nas w zakładzie karnym chrzest kilku osób. Chwała Panu, że podjęli taką decyzję. Odbędzie się także koncert pieśni chrześcijańskiej ze świadectwami nawrócenia. Podczas świąt będę składać świadectwo dla odwiedzających rodzin, ufam że z pomocą Ducha Świętego. Na piątkowych spotkaniach śpiewamy z całych sił na chwałę Pana, jestem wtedy rozradowany w Bogu, zapominam o miejscu, w którym się znajduję.

List od słuchacza z Polski wschodniej

Gdy mój ojciec po wojnie wracał z Anglii do kraju otrzymał od jednej z pasażerek statku Ewangelię wg Łukasza. Na tej Ewangelii uczył się czytać. Pamiętam, że słuchaliśmy w radio audycji biblijnych z Monte Carlo, następnie z Tirany, a potem już z Wrocławia. Gdy mieliśmy poważne kłopoty zaczęliśmy sami czytać Biblię i rozmawialiśmy z baptystą mieszkającym w naszej wsi. Wszyscy się ochrzcziliśmy.

List od korespondenta z Polski północnej

Moje życie należy już do Pana Jezusa Chrystusa i tylko to się liczy. Żał mi młodych ludzi, którzy poddają się i popełniają samobójstwo, w więzieniach i na wolności, bo manipuluje nimi diabeł. Obawiają się, że Bóg ich nie chce i osądza, nie rozumieją, że jedyną drogą jest Jezus, że On jest naszym zbawieniem. Proszę mnie odwiedzić tu w zakładzie karnym, byłbym wdzięczny. Chciałbym nawiązać bliższą relację, porozmawiać o Bożych sprawach. Nie chodzi mi o paczki czy coś innego, wszystko co mi potrzebne mam dzięki Jezusowi.

Bóg dał Salomonowi wielką mądrość. Poznajemy tę mądrość, czytając przebogata w ważne treści Księga Przysłów. Księga ta bez wątpienia powstała z inspiracji Boga.

Kluczowy wiersz

Kluczowym wierszem Księgi Przysłów jest siódmy wiersz pierwszego rozdziału, gdzie znajdujemy następujące słowa: „Bojaźń Pana jest początkiem poznania; głupcy gardzą mądrością i karnością”.

Przesłanie Księgi

Księga Przysłów ukazuje, że bojaźń Pana, bogobojność, to podstawa wszelkiego poznania, wszelkiej wiedzy. Bogobojność jest podstawą i ukoronowaniem wszelkich cnót, spośród których Księga Przysłów najwyżej wynosi: mądrość, umiarkowanie, roztropność, sprawiedliwość, karność, pracowitość, pokorę, miłość bliźniego, umiejętność wychowania dzieci.

Mądrość jest cnotą dostępną i niezbędną dla każdego człowieka, a w parze z prawdziwą mądrością zawsze powinna iść bogobojność i nienaganna moralność. Przeciwnieństwem mądrości jest głupota, odstępstwo od Boga, upadek moralny. Źródłem mądrości jest Bóg i tylko u Niego szukać można mądrości prawdziwej, mądrości czystej. Mądrość taka uszczęśliwia zarówno mędrca, jak i jego bliźnich. Buduje właściwe relacje międzyludzkie, wychodzi na przeciw potrzebom i pragnieniom każdego człowieka.

Charakterystyka Księgi

Księga Przysłów zawiera stwierdzenia, które nie poddają się erozji czasu. Były one cenne i pożyteczne dla ludzi żyjących w czasach starożytnych i są bezcenne i prawdziwe także dla nas, dzisiaj. Nie znajdziemy w Księdze Przysłów wypowiedzi, które kolidowałyby z osiągnięciami nauki. Przeciwnie, odkrycia np. współ-

czesnej psychologii, czy socjologii, potwierdzają trafność i głębie przesłania biblijnych przysłów.

Następną cechą, wyróżniającą Księgę Przypowieści spośród innych, świeckich zbiorów przysłów, jest jej czystość moralna, etyczna. Nie znajdziemy w tej Księdze ani jednego stwierdzenia, które akceptowałoby, czy pochwalało postawy niemoralne, co zdarza się, niestety, w innych tego rodzaju zbiorach starożytnych i współczesnych.

Warto też podkreślić, że przypowieści zawarte w Księdze Przysłów nie przeczą sobie wzajemnie, jak to ma często miejsce w świeckich zbiorach. Gdy prześledzimy chociażby nasze, tradycyjne przysłowia polskie, zauważymy, że niektóre z nich przeczą sobie; prezentują bowiem opinie różnych ludzi, są wyrazem różnych doświadczeń, różnych spostrzeżeń i obserwacji.

Przysłowia biblijne wykazują zgodność, jedność przesłania, gdyż ułożono je i zebrano z Bożej inspiracji. Nauki zawarte w Księdze Przysłów, tak jak w pozostałych księgach mądrościowych Starego Testamentu, przygotowują nas na przyjęcie słowa z ust Wcielonej Mądrości, Jezusa Chrystusa.

Forma literacka Księgi

Jeśli chodzi o formę, Księga Przysłów jest klasycznym wytworem hebrajskiej twórczości poetyckiej. Poezja hebrajska nie operuje rymami. Jej rodzimą formą literacką jest „maszał”, czyli sentencja wyrażająca za pomocą rytmu określone prawdy, nauki, wskazania. Ważną rolę odgrywa tutaj paralelizm myśli, czyli jak gdyby podwójne sformułowanie danej prawdy, w ten sposób, że druga wypowiedź jest czymś w rodzaju rozwinięcia, czy komentarza, w stosunku do wypowiedzi pierwszej.

W Księdze Przysłów występują trzy rodzaje takich konstrukcji poetyckich: **paralelizm synonimiczny, przeciwstawny i ciągły**.

1) Przysłowie: „*Dla szyderców gotowe są baty, a chłosta na*

plecy głupiego” (19,29) - to konstrukcja oparta na **paralelizmie synonimicznym**. Tutaj drugie zdanie niejako tłumaczy, wykląda, przedstawia inaczej prawdę, wyrażoną już w zdaniu pierwszym.

2) Drugi rodzaj paralelizmu działa na zasadzie kontrastu, oparty jest to przeciwstawienie sobie dwóch myśli, chociaż ukazują one tę samą prawdę. Np. przysłowie: „Wesoło błyszczy światło sprawiedliwych, a lampa niewiernych przygasa” (13,9) - to konstrukcja oparta na **paralelizmie przeciwstawnym**. Tutaj prawda, wyrażona w zdaniu pierwszym jest wzmocniona, uwypuklona poprzez kontrast z drugim zdaniem, ukazującym jak gdyby „drugą stronę medalu” tej samej kwestii.

3) Trzecia konstrukcja - **paralelizm ciągły**, polega na tym, że drugie zdanie dopełnia myśl, wyrażoną w zdaniu pierwszym. Widzimy to na przykład w przysłowiu: „Jak ryk lwa - tak zapalczywość króla, kto go rozgniewa, życie naraża” (20,2).

Struktura Księgi

1. Ukazanie kontrastu pomiędzy mądrością a głupotą	r. 1 - 9
2. Pierwszy zbiór przysłów Salomona	r. 10 - 24
3. Drugi zbiór przysłów Salomona, zredagowany za panowania króla Ezechiasza	r. 25 - 29
4. Nauki Agura	r. 30
5. Nauki Lemuela	r. 31, 1 - 9
6. Poemat o dzielnej niewieście:	r. 31, 10 - 31

„Prostak wierzy każdemu słowu, lecz roztropny zważa na swoje kroki. Mądry boi się Boga i unika złego, lecz głupiec spoufala się z nim i czuje się bezpieczny. Człowiek porywczy popełnia głupstwa, lecz roztważny zachowuje spokój. Prostacy dziedziczą głupotę, lecz roztropnych wieńczy wiedza. Żli muszą chylić czoła przed dobrymi, a bezbożni stać u drzwi sprawiedliwych”.

Księga Przysłów 14:15-19

List do Filipian

Autor, czas i miejsce napisania Listu

List do Filipian jest jednym z czterech listów więziennych apostoła Pawła, które weszły w skład kanonu Nowego Testamentu. Listy do Efezjan, do Kolosan i do Filemona zostały napisane podczas uwięzienia Pawła w Rzymie, pomiędzy 61 a 63 rokiem n.e. Natomiast List do Filipian apostoł napisał najprawdopodobniej wcześniej, podczas uwięzienia go w Efezie, w latach 56 - 57.

Okoliczności napisania Listu

Apostoł Paweł przybył do Filipi podczas swojej drugiej podróży misyjnej, trwającej od roku 50 do 53. Jego pobyt w Filipi opisuje Łukasz w 16 r. Dziejów Apostolskich. Filipi było wielkim ośrodkiem handlowym świata starożytnego. Wiemy, że pierwszą osobą, która w tym mieście otworzyła swoje serce na głoszoną przez Pawła ewangelię była Lidia, handlarka purpury, jednego z najkosztowniej-szych towarów w tamtych czasach. Lidia była zamożną kobietą, była też pierwszą mieszkanką Europy, która została chrześcijanką.

Później Dobrą Nowinę o Jezusie Chrystusie przyjął dozorca więzienia, rzymski oficer. Filipi było rzymską kolonią i nawrócenie obywatela Rzymu miało duże znaczenie dla dalszych losów rozwoju chrześcijaństwa w tym strategicznie położonym mieście. Gdy apostoł opuszczał Filipi funkcjonowała tam już silna wspólnota chrześcijańska.

Ze wspólnotą chrześcijan w Filipi łączyły Pawła szczególnie serdeczne więzy, więzy przyjaźni i miłości. Była to jego ukochana wspólnota, o czym świadczy ton jego listu. Znajdujemy tu np. takie słowa apostoła: ***"Moi kochani bracia, tęsknię za wami, wy jesteście moją radością i laurem zwycięstwa. Trzymajcie się wiernie Pana, kochani moi"*** (4,1).

Paweł w czasie swoich podróży misyjnych starał się utrzymywać z pracy własnych rąk, nie chcąc obciążać finansowo zakładanych przez siebie wspólnot. W wyjątkowo trudnych sytuacjach korzystał jednak z pomocy wspólnoty w Filipi i czynił to kilkakrotnie, o czym dowiadujemy się z relacji Dziejów Apostolskich i z listów samego apostoła. Świadczy to o bliskich, serdecznych stosunkach Pawła z braćmi i siostrami w Chrystusie z Filipi.

Przyczyny napisania Listu

Bezpośrednim powodem napisania Listu do Filipian była, jak się wydaje, choroba Epafrodyta. Filipianie wysłali go do uwięzionego Pawła jako doręczyciela daru, a także po to, by mógł przebywać z apostołem i być jego osobistym pomocnikiem. Epafrodyt jednak zachorował. Paweł odesłał go więc z powrotem. Jednak w trosce by Filipianie nie uznali wracającego Epafrodyta za człowieka, który się nie sprawdził, apostoł napisał w swoim liście: ***"Przyjmijcie go po bratersku, z radością i szanujcie takich ludzi, jak on; przecież służąc mi pomocą w waszym imieniu, narażał swoje życie dla sprawy Chrystusa"*** (2, 29 - 30).

Paweł napisał swój list także, by podziękować Filipianom za okazaną mu pomoc. Minęło kilka lat (około pięciu) odkąd opuścił Filipi, a w tym czasie kilkakrotnie jego ukochana wspólnota wysyłała mu prezenty. Apostoł chce też zachęcić Filipian do wytrwania w próbach, które przechodzą. Wzywa także w swoim liście do jedności. We wspólnocie w Filipi były dwie kobiety, które kłóciły się i siały niepokój. Byli tam też fałszywi nauczyciele, którzy starali się zwieść Filipian z drogi prawdy.

Tak więc, wdzięczność za okazaną mu pomoc i troska o ukochaną wspólnotę i o powracającego do Filipi chorego Epafrodyta pobudziły apostoła Pawła do napisania Listu do Filipian.

Treść Listu

List do Filipian jest listem bardzo osobistym i przede wszystkim listem dziękczynnym. Nie zawiera jakiegoś systematycznego wykładu prawd wiary. Niemniej, wśród cennych osobistych zwierzeń i serdecznych podziękowań oraz napomnień apostoła, znajduje się wspaniały fragment o pokorze Chrystusa, o Jego ogołoceniu się z chwały należnej Bożemu Synowi. Ten urywek Listu stanowi bezcenny element nauki Nowego Testamentu o Chrystusie, o Jego boskiej naturze i istnieniu przed wcieleniem.

Poza tym nie ma w Liście do Filipian treści o charakterze doktrynalnym. Świadczy to o tym, że nie było we wspólnocie w Filipi poważniejszych wpływów błędnych nauk, które Paweł musiałby korygować, tak jak to miało miejsce np. w Galacji. Nie potrzebował też apostoł zasadniczo korygować postępowania Filipian, tak, jak to musiał czynić w stosunku do Koryntian.

List do Filipian jest jak gdyby serdeczną rozmową prowadzoną przez apostoła, duchowego ojca wspólnoty, z jej członkami, oddanymi przyjaciółmi, ukochanymi braćmi w Chrystusie. Apostoł zachęca Filipian do wytrwałego i radosnego kroczenia przez życie z Chrystusem.

List do Filipian jest więc cenną rozprawą na temat pokonywania przez chrześcijanina przeszkód, znoszenia doświadczeń i prób, w życiu będącym kroczeniem śladami Jezusa Chrystusa. Jak chrześcijanin ma wytrwać w doświadczeniach i zachować pogodę ducha, duchową radość? - tak możemy sformułować temat Listu do Filipian. List ten w ogóle bywa nazywany "listem radości", ponieważ często pojawiają się w nim słowa "radość" i "radować się".

"Radujcie się" - pisze Paweł - **„powtarzam, radujcie się”**. Mimo, że znajduje się w więzieniu, apostoł kieruje serca swoich przyjaciół, a także nasze serca, ku takiej radości, której nikt nie może nam odebrać.

Struktura Listu

I. Filozofia życia chrześcijanina	r. 1
1. Pozdrowienia	w. 1 - 2
2. Cechy chrześcijańskiego życia	w. 3 - 11
3. Rozwój chrześcijanina i cel jego życia	w.12 - 30
II. Wzorzec chrześcijańskiego życia	r. 2
1. Chrystus wzorem pokory	w. 1 - 11
2. Przykład apostoła Pawła	w.12-18
3. Przykład Tymoteusza	w. 19 - 24
4. Przykład Epafrodyta	w. 25 - 30
III. Koszty (cena) chrześcijańskiego życia	r. 3
1. Koszty rozliczenia się z przeszłością	w. 1 - 9
2. Koszty dążenia do celu (teraźniejszość)	w. 10 - 19
3. Życie nadzieją (przyszłość)	w. 20 - 21
IV. Moc do prowadzenia chrześcijańskiego życia	r. 4
1. Radość - źródło mocy	w. 1 - 4
2. Modlitwa - tajemnica mocy (radości)	w. 5 - 7
3. Przebywanie z Chrystusem - świątynia mocy (radości)	w. 8 - 9
4. Ukrycie się w Chrystusie - doznawanie mocy (radości)	w. 10 - 23

„Takiego bądźcie względem siebie usposobienia, jakie było w Chrystusie Jezusie, który chociaż był w postaci Bożej, nie upierał się zachłannie przy tym, aby być równym Bogu, lecz wyparł się samego siebie, przyjął postać sługi i stał się podobny ludziom; a okazawszy się z postawy człowiekiem, uniżył samego siebie i był posłuszny aż do śmierci, i to do śmierci krzyżowej. Dlatego też Bóg wielce go wywyższył i obdarzył go imieniem, które jest ponad wszelkie imię.”.

List do Filipian 2:5-8

Księga Koheleta

Księga Koheleta zwana jest też „*Księgą Eklezjastesa*”, lub „*Księgą Kaznodziei Salomona*”. Jej nazwa pochodzi od autora, który sam przedstawia się jako „*kohelet*”, czyli jako kaznodzieja lub mędrzec. Nie jest to imię własne, lecz oznaczenie funkcji, lub urzędu.

Kohelet, to słowo pochodzenia hebrajskiego. W języku greckim odpowiada mu termin *Ekklesiastes*, stąd Księga Kaznodziei Salomona nazywana jest Księgą Koheleta lub Księgą Eklezjastesa. My wybierzemy nazwę "Księga Koheleta", jako najbliższą hebrajskiemu oryginałowi.

Autor

Kim był Kohelet? Był mędrce, był kaznodzieją. Część biblistów uważa, że był nim sam Salomon, król Izraela, syn Dawida, słynący z mądrości, danej mu przez Boga. Na autorstwo Salomona wskazuje treść dwóch pierwszych rozdziałów Księgi. Większość biblistów jest jednak zdania, że Kohelet był jednym z mędrców izraelskich, żyjących znacznie później niż Salomon.

Jakkolwiek by nie było, mędrzec, który jest autorem Księgi, pomimo gorzkiej refleksji iż nic na świecie nie przynosi szczęścia, bo wszystko, co istnieje, to "marność", stoi jednak mocno na gruncie wiary w Boga, od którego wszystko pochodzi i który wszystkim rządzi. Stwierdza, że naszym zadaniem jest roztropne, mądre korzystanie z dóbr, które są Bożym darem. Kiedyś bowiem ze wszystkiego trzeba będzie zdać sprawę przed Bogiem.

Poselstwo Księgi

Kohelet snuje rozważania nad sensem życia ludzkiego i stwierdza, że bardzo trudno jest znaleźć drogę do prawdziwego szczęścia. Trwałego szczęścia nie przynoszą ani bogactwa, ani sława, ani używanie

rozkoszy. Życie jest pełne trudu, utrapień, a ostatecznie wszystkich spotyka ten sam los - śmierć. Autor Księgi szczerze dzieli się dręczącymi go wątpliwościami, stawia wiele pytań, na które sam nie znajduje odpowiedzi i w ten sposób toruje drogę do przyjęcia objawienia Nowego Testamentu.

Bez Chrystusa nie można zaznać w życiu trwałego szczęścia. Bez Boga życie człowieka nie może być satysfakcjonujące. Wielu ludzi usiłuje odnaleźć szczęście poza Bogiem, każdego dnia próby te podejmują miliony. Ale nawet największym mędrcom nie udaje się znaleźć szczęścia.

Ani wiedza, ani sława, ani bogactwo nie czynią człowieka szczęśliwym. Wszystko to „*marność*”, pustka, nuda. Przekonuje się o tym boleśnie także wielu współczesnych nam ludzi.

Bez Chrystusa nie można dotrzeć do Boga. Bez Boga życie człowieka nie może być spełnione. Bez Boga życie nie przynosi satysfakcji, szczęścia, lecz zamienia się w udrękę, w bezcelową egzystencję.

Kohelet ukazuje cały dramat człowieka, żyjącego z dala od Boga. Wśród jego stwierdzeń znajduje się wiele wypowiedzi, które wyrwane z kontekstu mogą brzmieć szokująco. Znamienne jest to, że z tej właśnie księgi czerpią cytaty ludzie niewierzący, ateści, cynicy, krytycy chrześcijaństwa.

Także przedstawiciele różnych kultów wyjmują pojedyncze fragmenty Księgi Koheleta i dowolnie je interpretują, tworząc fałszywe nauki. Ważne jest więc, by treść tej księgi rozpatrywać w całości, pamiętając o kontekście historycznym i o celu, dla którego księga ta została napisana.

Kluczowe słowo

Kluczowym słowem Księgi Koheleta, powtarzającym się jak refren, jest słowo „*marność*”. Pojawia się ono w tej krótkiej księdze aż sześćdziesiąt cztery razy. Marnością jest wszystko, co człowiek

może posiadać, zdobyć, przeżyć, bo nic nie da mu satysfakcji, nic nie uczyni go szczęśliwym, dopóki jego życie będzie biegło z dala od Boga.

Podział Księgi

Księgę Koheleta możemy podzielić w następujący sposób:

I. Postawienie problemu: "Wszystko jest marnością"	r. 1,1 - 2
II. Poszukiwanie odpowiedzi poprzez doświadczenie	1,3 - 12,12
w następujących dziedzinach:	
1) Nauka	1, 4 - 11
2) Filozofia	1,12 - 18
3) Rozrywka	2,1 - 11
4) Dobra materialne	2,12 - 26
5) Fatalizm	3,1 - 15
6) Egocentryzm	3,16 - 4,16
7) Religia	5,1 - 8
8) Bogactwo	5, 9 - 6,12
9) Moralność	7,1 - 12,12
III. Wynik poszukiwań	12, 13 - 14
- sformułowanie końcowego wniosku	

List od korespondenta z Polski Północnej

Z serca dziękuję za list oraz piękne słowa o niewyczerpanej łasce Pana do nas, Jego miłości i wierności. My często zawodzimy, ale Bóg z nas nie rezygnuje. Od paru miesięcy uczęszczam na spotkania grupy, którą prowadzi pastor. Chodzę tam dla Chrystusa, aby budować społeczność, wzrastać w Jego Słowie i Duchu Świętym. Codziennie rozmawiam w modlitwie z Bogiem i karmię się Słowem Bożym. Wspominam was, bracia i siostry z redakcji TWR w modlitwie zanożonej przed tron Pana. Proszę was o modlitwę za ciężko chorą siostrę w Panu Danusię, która jest dla mnie wsparciem duchowym.

Pieśń nad Pieśniami

Autor

Pierwsze słowa „*Pieśni nad Pieśniami*” wskazują na jej autora. Czytamy, w pierwszym wierszu, że jest to: „*Pieśń nad Pieśniami Salomona*”.

Salomon ułożył wiele pieśni. Z Pierwszej Księgi Królewskiej dowiadujemy się, że ułożył on „*trzy tysiące przypowieści i tysiąc pięć pieśni*” (I Król. 4, 32). Z tego wielkiego dorobku literackiego Salomona zachowała się niewielka część przypowieści, które zapisane są w Księdze Przysłów i tylko jedna pieśń, która znalazła się w kanonie Starego Testamentu.

Większość komentatorów biblijnych jest jednak zdania, że „*Pieśń nad Pieśniami*”, to zbiór kilku krótszych pieśni i najczęściej wyróżnia się ich pięć, co prawdopodobnie ma związek z liczbą tysiąca i pięciu pieśni podaną przez autora Ksiąg Królewskich. Być może wyróżnił on właśnie owych pięć pieśni, które tworzą „*Pieśń nad Pieśniami*”. W każdym razie możemy być pewni, że nie jest dziełem przypadku, iż te, a nie inne przysłówia i pieśni Salomona znalazły się w kanonie Pisma Świętego. Wybrał je i zachował dla nas rzeczywisty autor Biblii, Duch Święty.

Kluczowe wiersze

Kluczowymi wersetami "Pieśni nad Pieśniami" są wiersze:

*"Ja należę do mojego milego, a mój miły,
który pasie wśród lilii, należy do mnie" (6, 3)*

*"Wielkie wody nie ugaszają miłości,
a strumienie nie zaleją jej" (8, 7).*

Przesłanie

„*Pieśń nad Pieśniami*” jest niezwykle księgą biblijną. Nie ma w niej w ogóle wzmianki o Bogu. Rozumiana dosłownie jest po prostu pięknym poematem miłosnym. Ale rozumiana alegorycznie, pieśń ta ukazuje nam wspaniały obraz miłości Boga i jego ludu.

Jest niemal pewne, że pierwsi czytelnicy „*Pieśń nad Pieśniami*” odczytywali ją jako wielką alegorię, jako poetycki obraz miłości Boga do narodu wybranego. Izraelici odnajdywali tu przecież te same symbole, co w słowach proroków Starego Testamentu. Izajasz, Jeremiasz, Ezechiel, Ozeasz, podobnie jak autor „*Pieśń nad Pieśniami*”, mówili o „*pasterzu*”, o „*królu*”, o „*winnicy*”, o „*oblubieńcu*” i „*oblubienicy*”. Co więcej, wszystkie te starotestamentowe obrazy, występujące w „*Pieśń nad Pieśniami*”, mają swoje przedłużenie w Nowym Testamencie. Chrystus jest wielokrotnie ukazany w ewangeliach, listach apostoelskich i Apokalipsie jako „*król*”, „*pasterz*” i „*oblubieniec*”, a lud Boży jako oblubienica i jako winnica.

Żeby właściwie zrozumieć „*Pieśń nad Pieśniami*”, trzeba więc interpretować ją na różnych „*poziomach*”. Na poziomie *naturalistycznym*, dosłownym, jest to *poemat liryczny*, ukazujący piękno miłości małżeńskiej. Na poziomie *alegorycznym*, przenośnym, jest to pieśń o miłości Boga i ludu, Chrystusa i Kościoła.

Znaczenia "Pieśni nad Pieśniami"

Możemy wyróżnić cztery główne znaczenia:

1) „*Pieśń Salomona*” opiewa piękno miłości małżeńskiej.

Ukazuje małżeństwo, jako wspaniałą relację pomiędzy mężczyzną i kobietą, relację „*zaprojektowaną*” i błogosławioną przez Boga. Jest to pieśń mówiąca o prawdziwej miłości, obejmującej sferę ciała, duszy i ducha. Żydowscy myśliciele nauczali, że pieśń ta pozwala „*zaglądnąć*” w serce szczęśliwego męża i szczęśliwej żony.

2) „Pieśń nad Pieśniami” opiewa miłość Jahwe do Izraela.

Miłość Boga do narodu wybranego. O tej miłości mówi cały Stary Testament. Prorocy izraelscy wiele razy nazywali lud Boży „oblubienicą” lub „małżonką”, zaślubioną żywemu Bogu. Niewierność Izraela względem Boga nazywana jest przez proroków „cudzołóstwem”. Nieposłuszeństwo, odstępstwo ludu Bożego jest wielkim grzechem, wielką zdradą wobec kochającego swój lud Pana.

Te dwa znaczenia „*Pieśń nad Pieśniami*” były zawsze wymieniane przez uczonych żydowskich i zostały w pełni przyjęte przez chrześcijan. Kościół chrześcijański dostrzega jednak w pieśni Salomona dwie dalsze, ważne interpretacje.

3) „Pieśń nad Pieśniami” jest obrazem relacji Chrystus - Kościół.

Kościół, jako wspólnota wierzących

- to oblubienica, małżonka Chrystusa.

W Nowym Testamencie obraz ten wyrysowany jest wielokrotnie, najwyraźniej: - w Liście do Efezjan (r. 5)

- w Księdze Apokalipsy (r. 21).

Pieśń Salomona ukazuje to, co najlepsze, najpiękniejsze w miłości ludzkiej, by w obrazowy, poetycki sposób wskazać na piękno, bogactwo i głębię Bożej miłości. Lektura tej przepięknej pieśni wprowadza nas w rzeczywistość niezwyklej, cudownej więzi wierzących z żywym Panem, Jezusem Chrystusem.

4) „Pieśń nad Pieśniami” ukazuje także miłość Chrystusa do pojedynczego człowieka.

Każdy chrześcijanin powinien odczuwać realność bliskiej, osobistej więzi z Chrystusem. W życiu każdego wierzącego ma odzwierciedlać się oblubienicza miłość Chrystusa do Kościoła, miłość Zbawiciela do ludu odkupionych i powołanych do zjednoczenia z Nim, uratowanych grzeszników.

Apostoł Paweł pisał o tej więzi bardzo osobiście: *"Żyję już nie ja, ale żyje we mnie Chrystus. To zaś, że teraz żyję cieleśnie znaczy, iż żyję w wierze w Syna Bożego, który mnie umiłował i samego siebie za mnie poświęcił"*. (Galacjan 2,20)

Chrześcijaństwo nie polega na tym, że wypełnia się określone powinności, że żyje się według ustalonych, przyjętych zasad. Chrześcijaństwo, to żywa, osobista więź wierzącego człowieka z Jezusem Chrystusem.

Pieśń - historia miłości

„Pieśń nad Pieśniami” składa się z udratyzowanych scen, w których biorą udział osoby, prowadzące dialog. Mimo pozornego braku chronologii, sceny te układają się w jedną historię - opowieść o miłości Oblubieńca i Oblubienicy.

Opowieść ta rozpoczyna się sceną, w której Oblubienica śpiewa:

*„Pociągnij mnie za sobą! Pobiegnijmy”
Wprowadź mnie, królu, w twe komnaty!”*. (1,4)

Oblubienica jest wiejską dziewczyną, opiekującą się do tej pory winnicą swoich rodziców, śpiewa:

*„Nie patrzcie na mnie, żem śniada, że mnie spaliło słońce.
Synowie mojej matki rozgniewali się na mnie,
postawili mnie na straży winnic...”* (1,6)

Kobiety w tamtym czasie chroniły swoją skórę przed słońcem. Dziewczyna, która przebywa pośród winnic i pastwisk jest opalona, śniada.

Pewnego razu dostrzegł ją niezwykle pasterz, który pokochał ją z całego serca. Wyznaje on:

**„Jak lilia pośród cierni,
tak przyjaciółka ma pośród dziewcząt”. (2,2)**

**„O jak piękna jesteś, przyjaciółko moja, jakżeś piękna!
Oczy twe jak gołębie za twoją zasłoną.
Włosy twe jak stado kóz falujące
na wzgórzach Gileadu”. (4,1)**

To piękny, poetycki język, opiewający prawdziwą, czystą miłość. Jest to obraz miłości Chrystusa, niezwykłego Pasterza, do Kościoła, przyrównanego do pięknej Oblubienicy.

Dziewczyna także zakochuje się w niezwykłym pasterzu. Pyta:

**„O ty, którego miłuje dusza moja, wskaż mi,
gdzie pasiesz swe stada...” (1,7)**

A potem śpiewa:

**„Jak jabłoń wśród drzew leśnych,
tak ukochany mój wśród młodzieńców.
W upragnionym jego cieniu usiadłam,
a owoc jego słodki memu podniebieniu”. (2,3)**

Przypomina nam to słowa Jezusa:

**„Pójdźcie do mnie wszyscy,
którzy jesteście spracowani i obciążeni,
a ja wam dam ukojenie”. (Mat. 11,28)**

Czy doświadczamy ukojenia, odpocznienia, „w cieniu” Jezusa Chrystusa? Czy cieszymy się z osobistej, intymnej więzi miłości, w jaką On nas wprowadza? Czy odwzajemniamy Jego cudowną miłość?

Pasterz z naszej opowieści oddał się na jakiś czas, a potem powraca, ku radości Oblubienicy. To alegoryczny obraz zapowiedzi Jezusa:

***"Niechaj się nie trwoży serce wasze;
wiercie w Boga i we mnie wiercie!
W domu Ojca mego wiele jest mieszkań;
gdyby było inaczej, byłbym wam powiedział.
Idę przygotować wam miejsce.
A jeśli pójdę i przygotuję wam miejsce,
przyjdę znowu i wezmę was do siebie,
abyście, gdzie Ja jestem i wy byli". (Jan 14,1-3)***

W czasie, gdy Pasterz - Oblubieniec przebywał w oddaleniu, zakochana dziewczyna narażona była na drwiny otoczenia:

***"Ty, prosta, wiejska dziewczyna,
wierzysz w to, że on po ciebie powróci?"***

Przypomina nam to słowa ap. Piotra, który zapowiadał, co wydarzy się, gdy wierzący oczekiwać będą na powrót Chrystusa:

***„W dniach ostatecznych przyjdą szydercy z drwinami,
którzy będą postępować według swych własnych pożądliwości
i mówić: Gdzież jest przyobiecane przyjście jego?"***

(II Piotr. 3,3-4)

Zakochana dziewczyna z „*Pieśń nad Pieśniami*” ufa swemu Oblubieńcowi. Czeką na jego powrót. Marzy o nim, tęskni za nim. Wsłuchajmy się w jej słowa:

***„Na łożu mym nocą szukałam umiłowanego mej duszy,
szukałam go, lecz nie znalazłam.
Wstanę, po mieście chodzić będę, wśród ulic i placów,
szukać będę ukochanego mej duszy". (3,1-2)***

Zadajmy sobie pytanie: Czy my tęsknimy za Jezusem? Czy niecierpliwie oczekujemy na Jego przyjście? Czy marzymy o połączeniu, o pełnym zjednoczeniu się z Nim?

Zakochana dziewczyna wiedziała, że jej Oblubieniec jest blisko, odczuwała jego miłość stale, nawet wtedy, gdy na pewien czas przebywał w oddaleniu. Czy my ufamy w pełni słowom Chrystusa, który zapewnia nas:

***"Nigdy was nie opuszczę"
„Pozostanę z wami aż do końca świata...”***

Apostoł Paweł, przebywając w więzieniu, śpiewał pieśni wielbiące Chrystusa, bo ufał Jego słowom: "Nigdy cię nie opuszczę, ani o tobie nie zapomnę".

Pewnego dnia Oblubienica ujrzała swego Oblubieńca. Ujrzała swego Pasterza i Króla. Woła z radością:

„Ukochany mój! Oto on! Oto nadchodzi! Biegnie przez góry, skacze po pagórkach. Umiłowany mój podobny do gazeli, do młodego jelenia (...). Miły mój odzywa się i mówi do mnie:

***Powstań, przyjaciółko ma, piękna ma,
i pójdz!”. (2,8-10)***

Głos Oblubieńca, głos Pasterza, to głos Chrystusa. Mówi on: ***„Owce moje głosu mojego słuchają i Ja znam je, a one idą za mną. I Ja daję im życie wieczne, i nie giną na wieki, i nikt nie wydrze ich z ręki mojej”.*** (Jan 10)

Apostoł Paweł zapowiada:

„Sam Pan na dany rozkaz, na głos archaniola i trąby Bożej zstąpi z nieba; wtedy najpierw powstaną ci, którzy umarli w Chrystusie, potem my, którzy pozostaniemy przy życiu, razem z nimi porwani będziemy w obłokach w powietrze, na spotkanie Pana; i tak zawsze będziemy z Panem”. (I Tes. 4,16-17)

Oblubieniec śpiewa:

„Bo oto minęła już zima, deszcz ustał i przeszedł. Na ziemi widać już kwiaty, nadszedł czas przycinania winnic, i głos synogarlicy już słychać w naszej krainie. Drzewo figowe wydało zawiązki owoców i winne krzewy kwitnące już pachną. Powstań, przyjaciółka ma, piękna ma, i pójdź”. (2, 11 - 13)

Tak, pewnego dnia Chrystus przybędzie, by zabrać z tego świata swoją Oblubienicę. Oblubienica Chrystusa, to wspólnota wierzących, wspólnota tych, którzy otwarli się na Jego miłość i którzy tę miłość odwzajemnili, którzy zaufali Mu i pokochali Go.

Najważniejsze pytanie, jakie musi sobie zadać każdy z nas brzmi: Czy ja należę do owej wspólnoty, czy i mnie zabierze ze sobą Oblubieniec, Pasterz i Król, Jezus Chrystus?

List od korespondenta z Polski zachodniej

Dziękuję za wiele mądrych słów, które dają mi dużo do myślenia o życiu. Wiem, że po wyjściu stąd będę musiał stanowczo zmienić życie. Nie wolno mi przede wszystkim pić alkoholu, bo to złodziej życia ludzkiego. Modłę się codziennie o wszystko. Czy mogę prosić o blok listowy, długopisy i coś do poczytania? Będę wdzięczny.

List od korespondenta z Polski południowej

Przebywam w ZK już od 14 lat, w tym czasie zmarła już moja babcia, ojciec, a ostatnio w sierpniu mama. Gdyby nie Pan Jezus w moim życiu to pewnie bym się załamał. Dziękuję za list i książkę. Po przeczytaniu przesyłam książki mojej dorastającej córce. Prosiła mnie ostatnio o jakąś książkę przygodową, czy mógłbym taką otrzymać? Może ktoś z was może mi taką podarować?

List od korespondenta z Polski południowej

Przechodziłem różnego rodzaju doświadczenia i próby, jednak z pomocą Pana Jezusa pilnuję swoich szat – płaszcza sprawiedliwości (Izaj. 61:10). Bardzo wczesnie wstaję do pracy, uczęszczam w nabożeństwach w ZK, czytamy tam Słowo Pana i śpiewamy tylko dla Pana Jezusa, Jemu oddajemy cześć i chwałę, jednemu prawdziwemu Bogu. Doświadczyłem ostatnio cudu. Moja mama była tak bardzo chora, że nie potrafiła już rozmawiać. Modliłem się o nią, wspierali mnie w modlitwie bracia ze społeczności i moja mama jest zdrowa! Chwała Panu Jezusowi!

List od korespondenta z Polski południowej

Dzięki za list. Wiele lat pracowałem w firmie, która teraz zrezygnowała ze współpracy z ZK. Obecnie jestem świetlicowym, mogę więc uczestniczyć w spotkaniach biblijnych wszystkich oddziałów i mam możliwość dzielenia się doświadczeniem w życiu z Jezusem Chrystusem. Na spotkania przychodzą chłopaki w różnym wieku i różnymi wyrokami, nawet do 15 lat. Mają oni pragnienie przemiany życia, bo po raz kolejny trafili do zakładu karnego. Nie udawały im się drogi, które obierali. Na nabożeństwach proszę Ducha Świętego, aby oni otwierali się na Słowo Boże, na Boży głos.

List od korespondenta z Polski północnej

Bardzo dziękuję za przesłanie programu „Wędrówka przez Biblię”. Przepraszam, że dopiero teraz odpisuję, ale mam tak dużo różnych spraw, że trudno mi to ogarnąć. Często jestem tak zmęczony, że zasypiam przy czytaniu Biblii. Jak każdy, starzeję się, jednak wiem, że moje życie jest w ręku Pana, bo czy żyjemy czy umieramy Pańscy jesteśmy. I wiem, że On nad wszystkim czuwa, że jest z nami w dobrym czasie jak i wtedy, gdy powalają nas kłopoty. Moja żona jest w szpitalu, proszę o modlitwę.

List do Kolosan

List do Kolosan jest jednym z czterech listów apostoła Pawła zwanych więziennymi. Należą do nich: List do Efezjan, Filipian, Kolosan i bardzo krótki, osobisty list do Filemona. Łączy je to, że zostały napisane przez apostoła w czasie jego pobytu w więzieniu.

Gdy porównujemy List do Kolosan i List do Efezjan zauważamy ich duże podobieństwo. Oba listy uczą o Chrystusie i o Kościele. List do Efezjan koncentruje się jednak na opisie Kościoła, jako żywego organizmu, którego głową jest Chrystus. Natomiast List do Kolosan ukazuje przede wszystkim samego Chrystusa, czyli ową głowę Kościoła. Znajdujemy w tym Liście obraz pełni boskości Chrystusa.

Okoliczności powstania Listu

List do Kolosan został napisany przez apostoła Pawła w czasie jego pierwszego uwięzienia w Rzymie, które przypada na lata 61 - 63 po Chrystusie. Współpracownik apostoła, Epafras, opiekujący się wspólnotą w Kolosach, przywiózł uwięzionemu Pawłowi niepokojące wieści o pojawieniu się w Kolosach błędnej nauki, atakującej całkowitą wystarczalność i wyjątkowe zwierzchnictwo Jezusa Chrystusa.

Wbrew przekazanej Kolosanom nauce apostolskiej pojawiły się tam dążności judaizujące, czyli nawroty do praktyk Starego Testamentu, a także zaczęła się tam kształtować nauka nosząca cechy gnozy. Gnoza chrześcijańska ukształtowała się w pełni jako herezja dopiero w II w.n.e. Jej elementy występowały jednak już dużo wcześniej, m.in. w myśli greckich filozofów. Stąd naukę, jaka pojawiła się w latach sześćdziesiątych I w.n.e. w Kolosach określa się często jako "pregnozę".

Nauka ta jak gdyby ograniczała ewangelię, czyniąc ją dostępną jedynie dla wąskiego grona wybranych. Głosiciele tej błędnej nauki

twierdzili, że prostota ewangelii wymaga „*dodatku*” w postaci głębszej wiedzy filozoficznej. Że potrzebne jest opanowanie tajemnej wiedzy, niezbędnej do uwolnienia człowieka z niewoli żywiołów świata. Snuto pseudofilozoficzne spekulacje na temat bytów pośrednich między Bogiem a człowiekiem. Przesadnie akcentowano znaczenie sił demonicznych i aniołów. To wszystko prowadziło do podważania wyjątkowej roli Jezusa Chrystusa, jako jedyne go rzeczywistego pośrednika pomiędzy Bogiem a człowiekiem.

Apostoł Paweł natychmiast zareagował na niepokojące wieści przyniesione mu przez Epafrasa. Uważał, że łatwiej jest zapobiegać, niż leczyć. W liście stara się więc uchwycić zło, zanim zacznie się szerzyć jak epidemia.

Miasto Kolosy, położone we Frygii, w dolinie Likosu, sąsiadowało z wielkimi metropoliami - Laodyceą i Hierapolis, i gdyby tu rozwinęła się nauka fałszywych nauczycieli z Kolosów, zagrożony herezją byłby cały wczesny Kościół chrześcijański.

I tak powstał List do Kolosan, list, który tak jak żadne inne pismo apostołskie ukazuje pełnię boskości Jezusa Chrystusa.

Główne przesłanie Listu

List do Kolosan ukazuje bezwzględne pierwszeństwo Jezusa Chrystusa, Jego Boską godność, Jego całkowitą wystarczalność i zupełność. Poprzez Niego i dla Niego wszystko zostało stworzone i ugruntowane. Jest On obrazem niewidzialnego Boga, mieszka w Nim cieleśnie cała pełnia boskości. W Nim ukryte są wszelkie bogactwa pełnego zrozumienia.

Dokonane przez Niego dzieło odkupienia znajduje swoje przedłużenie w Kościele, pojętym jako Ciało Chrystusowe, którego On jest Głową.

List do Kolosan możemy podzielić na dwie części: doktrynalną, czyli dogmatyczną oraz moralną, czyli praktyczną.

Część doktrynalna obejmuje pierwszy i drugi rozdział Listu

i ukazuje pełnię Boskości Chrystusa, Jego bezwzględny prymat, unikalność Jego Osoby i zupełność Jego dzieła.

Część druga, praktyczna, obejmująca rozdział trzeci i czwarty mówi o najważniejszych zasadach moralności chrześcijańskiej, o obowiązku i przywileju nowego życia w Chrystusie.

Dzięki wierze możemy prowadzić życie „**ukryte w Chrystusie**”, możemy czerpać z Jego pełni, być częścią Jego Kościoła, Ciała Chrystusowego. Tak jak w Chrystusie manifestuje się pełnia boskości, pełnia wspaniałości, doskonałości i miłości Bożej, tak w naszym życiu powinna przejawiać się Chrystusowa pełnia, piękno, miłość...

To Boże wezwanie, Boże zamierzenie dla nas uświadamia nam List apostoła Pawła do Kolosan.

Wiersz z więzienia

**„Jeśli kto pragnie,
niech przyjdzie
do mnie i pije...”**
(Jana 7:37)

*Choć samotny w tym miejscu, ale nie sam!
Moje serce pełne obaw. Młodość minęła.
JEZU, czy starość wypadnie za murami?
Tego świata nie znam PANIE.*

*BOŻE, czy wrócę tam jako morderca?
Czy jako dziecko TWE?
Ty znasz pragnienie mego serca...
Ja jestem słaby, moją siłą jesteś TY!*

*Żyję tylko dzięki TOBIE i dla ciebie PANIE!
TY dałeś nadzieję straconemu człowiekowi.
TY ze mnie nie zrezygnowałeś.
Ludzie się śmiali... ale nie TY.*

*Do celi wpadają promienie słońca.
Czuję ciepło, DUCH ŚWIĘTY ogrzewa mnie.
Jestem tutaj... na razie. Tak musi być.
Czekam TATUSIU, aż otworzysz mi drzwi.*

Księga Izajasza

Księga Izajasza jest pierwszą wielką księgą prorocką, otwierającą profetyczną część Starego Testamentu. Nie znaczy to, że proroctwa biblijne rozpoczęły się wraz z pojawieniem się Izajasza. Już Mojżesz był przecież prorokiem. W Pięcioksięgu znajdujemy niezwykle ważne proroctwa Mojżesza. Jednak poczynawszy od Księgi Izajasza w całej końcowej części Starego Testamentu treści profetyczne wyraźnie dominują.

Wstęp do ksiąg prorockich

Autorami ksiąg prorockich byli mężowie powołani przez żywego Boga do wypełnienia zadania przekazywania Jego Woli ludowi izraelskiemu w czasie, gdy lud ten oddalił się od Pana, gdy królowie i kapłani okazali się nieposłuszni Bogu.

Księgi prorockie zawierają elementy historii, poezji i prawa, ale ich główną treścią jest przesłanie profetyczne. Wszyscy autorzy ksiąg poczynawszy od Izajasza po Malachiasza byli prorokami żywego Boga. Dzisiaj dokonujemy podziału na tzw. proroków wielkich i małych, kierując się zazwyczaj objętością poszczególnych ksiąg, ale w zasadzie powinniśmy stwierdzić, że wszyscy autorzy byli wielkimi, prawdziwymi prorokami Pana.

Mężowie ci przekazywali Słowo Boże w Bożym autorytecie, zapowiadając także przyszłe wydarzenia, sięgające zarówno w przeszłość bardzo odległą, eschatologiczną, jak i bliską, im współczesną. W Pięcioksięgu Mojżeszowym znajdujemy słowa określające kto może być uznany za proroka Boga żywego. W Księdze Powtórzonego Prawa czyli V Ks. Mojżeszowej czytamy: **„Jeśli który prorok odważy się mówić w moim imieniu to, czego mu nie rozkazałem, albo wystąpi w imieniu bogów obcych - taki prorok musi ponieść śmierć”**. Jeśli pomyślisz w swym sercu: **„A w jaki sposób poznam**

słowo, którego Pan nie mówił? - Gdy prorok przepowie coś w imieniu Pana, a słowo jego będzie bez skutku i nie spełni się, znaczy to, że tego Pan do niego nie mówił, lecz w swej pysze powiedział to sam prorok. Nie będziesz się go obawiał". (18,20-22)

Jest to prosta i jasna wypowiedź, definiująca, kogo można nazwać prorokiem żywego Boga: tylko tego, kogo przepowiednie zawsze się spełnią.

Prorocy Starego Testamentu przepowiedzieli wiele wydarzeń, które wypełniły się jeszcze za ich życia, co dowiodło ich wiarygodności i autentyczności Bożego posłannictwa. Na przykład, prorok Izajasz zapowiedział, że król Sennacheryb nie zdobędzie Jerozolimy i poniesie sromotną klęskę, jego potężna armia zostanie zdziesiątkowana. Tak się stało, co więcej, wypełniły się wszystkie szczegóły przepowiedni Izajasza, odnośnie okoliczności oblężenia Jerozolimy-odwrotu wojsk Sennacheryba. Dla ludzi współczesnych Izajaszowi był to dowód autentyczności jego prorockiego powołania. Z kolei my, żyjąc kilkadziesiąt stuleci później, możemy obserwować wypełnianie się długoterminowych prorocत्व Izajasza, takich, jak zapowiedź narodzin Mesjasza - Chrystusa.

Księgi prorockie wypełnione są po brzegi zarówno krótko jak i długoterminowymi prorocत्वami. Wiele z tych prorocत्व już się wypełniło, wiele dotyczy bliższej lub dalszej przyszłości. Obserwując setki wydarzeń, będących wypełnieniem się prorocत्व ST na przestrzeni historii, możemy być pewni, że prawdziwe są również prorocтва, które dopiero mają się wypełnić, np. zapowiedź drugiego przyjścia Chrystusa. Każdy uczciwy, myślący człowiek może obserwować fakt wypełniania się setek prorocत्व biblijnych i dzięki temu przekonać się, jak wiarygodne jest Pismo Święte, zawierające natchnione Słowo Boga.

Dla zilustrowania tej prawdy, spróbujmy sobie wyobrazić, że mamy przewidzieć pogodę na dzień przypadający dokładnie za miesiąc. Możemy zapowiedzieć, że będzie padać i jest to prawdopo-

dobne w 50%, bo równie prawdopodobne jest to, że będzie pochmurno i deszczowo, jak to, że będzie świecić słońce. Przypuśćmy jednak, że naszym zadaniem jest przewidzieć, czy opady, jeśli wystąpią, będą miały charakter przelotny, czy ciągły, czy będą intensywne, czy słabe, czy będzie to deszcz ciepły, czy zimny... Za każdym razem, przy podaniu coraz większej liczby szczegółów, prawdopodobieństwo sprawdzenia się naszej przepowiedni będzie maleć, aż stanie się bliskie zeru. Powiedzmy, że naszym zadaniem byłoby podanie trzystu szczegółowych informacji, odnośnie przewidywanego wydarzenia - nikt z ludzi nie jest w stanie podać tak dokładnej, złożonej przepowiedni. Jedynie Duch Boży może przekazać nam niezwykle szczegółowe okoliczności przysłego wydarzenia.

I tak stało się w przypadku przyjścia na Ziemię Jezusa Chrystusa. Pismo Świąte zawiera ponad trzysta prorocत्व, dotyczących pierwszego przyjścia na świat Jezusa; ponad 300 szczegółowych prorocत्व, które wypełniły się w sposób literalny, gdy w Betlejem narodził się Boży Syn. Dlaczego Bóg przekazał nam aż tyle prorocत्व, opisujących przyjście na świat Jezusa Chrystusa? Bo to wydarzenie jest ogromnie ważne, jest to najważniejsze wydarzenie w historii ludzkości, w dziejach świata.

Ludzie, którzy znali Stary Testament, Izraelici, powinni rozpoznać w Jezusie Chrystusa - Mesjasza, zapowiadanego przez proroków. Niestety, z powodu nieposłuszeństwa, oddalenia się od Pana i zachowywania jedynie powierzchownej, obrzędowej pobożności, z powodu zarozumiałstwa, braku pokory, pozornie bardzo religijni Izraelici odrzucili Bożego Syna. Oczywiście nie wszyscy, bo przecież apostołowie i tysiące pierwszych wyznawców Chrystusa było Izraelitami.

W wypowiedziach proroków wiele jest napomnień i ostrzeżeń, wezwań do pokuty, do upamiętania się i ukorzenia przed Bogiem, skierowanych do ludu izraelskiego. Prorocy piętnowali grzech pychy i niewiary, obnażali brak miłości, dobroci i wzywali do nawrócenia

się, do otwarcia serc i umysłów przed Bogiem. Widzieli zło, obłudę, pychę ludzkich serc, informowali o konieczności gruntownej odnowy, szczerego zwrócenia się ku Panu.

Ogień sądu i łzy rozpacz, ciemna noc grzechu i rozdzierające światło Dnia Pańskiego, mieszają się w wizjach proroków, którzy patrząc w przyszłość dostrzegali nadchodzący sąd Boży i poprzez noc upadku, nieposłuszeństwa, grzechu, wyglądali ku światłości nadchodzącego Zbawiciela.

Apostoł Piotr napisał w swoim pierwszym Liście: *„To właśnie zbawienie było treścią dociekań i poszukiwań proroków, którzy zapowiadali wam dar łaski w przyszłości. Starali się oni wybadać, jaką to osobę i jakie okoliczności wskazuje obecny w nich Duch Boży, zapowiadając cierpienia Chrystusa i następujące po nich uwielbienie”*. (1,10-11)

Głos proroków był głosem Boga. Prorocy byli tylko ludźmi, jak my, ale z natchnienia Ducha Świętego przekazywali Słowo Boże, Wolę świętego Boga. Apostołowie w pełni potwierdzili autorytet proroków Starego Testamentu. Np. w Drugim Liście ap. Piotra czytamy:

„Nie dajcie posłuchu mitycznym wymysłom. Zapowiadaliśmy wam pełne potęgi przyjsie Jezusa Chrystusa, naszego Pana; byliśmy bowiem naocznymi świadkami jego wielkości. Otrzymał on od Boga cześć i chwałę, gdy rozległ się pełen dostojenstwa głos Naj-wyższego: To jest mój ukochany Syn, którego wybrałem. My też słyszeliśmy ten głos z nieba, gdy byliśmy z nim na tej świętej górze. Mamy zatem potwierdzenie prorockiego słowa; wy zaś dobrze czynicie, chroniąc je jak świecę, palącą się w ciemnym miejscu, aż zaświta dzień i jutrenka zajaśnieje w waszych sercach. Przede wszystkim pamiętajcie, że nie można zapowiedzi prorockich tłumaczyć według własnych zapatrywań. Nigdy bowiem proroctwo nie pochodziło z woli ludzkiej, ale głosili je ludzie Boży, natchnieni Duchem Świętym”. (1P.16-21)

Prorok Izajasz

Izajasz, podobnie jak większość proroków, podaje niewiele informacji o sobie samym. Wiemy jednak, z początkowych słów jego księgi, że jego działalność przypadała na okres panowania judzkich królów: Uzjasza, Jotama, Achaza i Hiskiasza, zwanego też Ezechiaszem. Czas, w którym przyszło żyć i działać Izajaszowi był trudnym okresem w historii Izraela. Królestwo Północne już nie istniało, dziesięć plemion izraelskich znalazło się w niewoli asyryjskiej, a u północnych granic Judy gromadziły się potężne wojska Asyrii, szykujące się do podbicia Jerozolimy. Niemniej Królestwo Południowe jeszcze istniało a Uzjasz i Hiskiasz byli dobrymi, bogobojnymi przywódcami, jednymi z najlepszych, najwartościowszych królów w dziejach Judy. O historycznych okolicznościach służby Izajasza dowiadujemy się z rozdziałów od 36 do 39 jego księgi, gdzie prorok opisuje oblężenie Jerozolimy przez wojska asyryjskie. W pozostałej części księgi Izajasz nie wspomina o sobie, pozostaje w cieniu, wskazując na tego, który nadchodzi, tego, który stanie się światłością świata.

Jeszcze jedną informację o Izajaszu znajdujemy w początkowych słowach księgi. Dowiadujemy się, że jego ojcem był Amos, różny od proroka, autora Księgi Amosa. Izajasz pochodził ze znakomitej rodziny jerozolimskiej. Przypuszcza się, że był spokrewniony z rodziną królewską, a więc z rodem Dawida, choć nie ma na to dowodów.

Dzisiejsi uczeni często dzielą Księgę Izajasza na trzy części, twierdząc, że jest ona dziełem trzech autorów: tzw. **Proto - Izajasz**, **Deutero - Izajasz** i **Trito - Izajasz**. Jest to jednak tylko hipoteza. Różnice stylistyczne czy tematyczne nie dowodzą różnego autorstwa. Zwoje, odnalezione w Qumran nad Morzem Martwym wskazują na Izajasza, jako jedną osobę.

Izajasz urodził się ok. r. 765 przed Chrystusem. Był obdarzony wielkimi zaletami ducha, inteligencją i silną wolą. Bóg powołał go na proroka w r. 739 p.n.e., we wspańiałej wizji w świątyni, o czym czyta-

my w 6 r. Księgi. Spełniał powierzona mu przez Boga misję ponad 40 lat, współcześnie z prorokiem Micheaszem. Według tradycji żydowskiej poniósł męczeńską śmierć za bezbożnego króla Manassesa, w VII w. przed Chrystusem. W każdym razie ślady działalności Izajasza giną po najeździe na Jerozolimę Sennacheryba w r. 701. Izajasz był żonaty i miał dwóch synów, którym z rozkazu Boga nadał imiona symboliczne, zawierające prorocze zapowiedzi. Imię samego Izajasza niesie proroczą treść. W hebrajskim 'Jeszaja' znaczy "Zbawieniem jest Jahwe", albo "Jahwe, zbaw!".

Poselstwo Izajasza

Izajasz stale przypominał, że Bóg sam jest zbawieniem Izraela i dlatego naród wybrany powinien tylko w Nim pokładać całą swoją nadzieję, całą ufność. Nawoływał do upamiętania, do poprawy z grzechów, zapowiadał zagładę królestwa Izraela i Judy jako karę za niewierność Bogu (r.6). Brał czynny udział w życiu politycznym swego kraju, swoje prorocze mowy i utwory poetyckie wiązał z wypadkami historycznymi. Walczył o dobre obyczaje w życiu publicznym i prywatnym. Piętnował pychę wyższych sfer społeczeństwa judzkiego, obnażał niemoralność, zbytek, wyzysk klas niższych, występował przeciwko niesprawiedliwości sądownictwa, przeciwko praktykom wróżbiarskim oraz przeciw zewnętrznej, płytkiej formalno-obrzędowej pobożności. Wzywał do prawdziwej odnowy, do prawdziwego zwrócenia się ku Panu, do szukania u Niego ratunku, zbawienia. Zapowiadał klęskę narodu, zawsze jednak obiecywał ocalenie małej części, zdrowej „Reszty” Izraela, z której się odrodzi nowy, święty naród.

Izajasz walczył o to, by w Izraelu uznawano i czczono jedyne żywego Boga, Jahwe. Zwalczał wszelkie inne kulty, wierzenia, podobnie jak dawniej, za króla Achaba, walczył o czystość wiary prorok Eliasza. Stąd Izajasza określa się jako proroka wiary, jako proroka, kaznodzieję i teologa jedyne, prawdziwego, najświętsze-

go Boga. Izajasz chwali świętość i sprawiedliwość Boga, sławi jego stwórczą wszechmoc, wszechwiedzę i wszechobecność, wielkość i chwałę, mądrość i miłość do ludzi.

Izajasz jest wielkim poetą biblijnym. Jego wypowiedzi cechuje bogaty język, wspaniały styl, piękno obrazowych wyrażań i porównań. Zgodnie uznaje się Izajasza za pierwszego wśród proroków, ze względu na wielkość jego dzieła, doniosłość teologii i bogactwo prorocत्व mesjańskich. Izajasz jest największym prorokiem mesjańskim. Według jego prorocत्व Mesjasz - „*Emmanuel*” (*Bóg z nami*) narodzi się z dziewicy, otrzyma imię: *Cudowny Doradca, Bóg Mocny, Odwieczny Ojciec, Księżę Pokoju* (9,5). Będzie potomkiem Dawida, królem, sprawiedliwym i pełnym darów Pana (11,1).

W pieśniach o Słudze Pana Izajasz przekazuje dalsze cechy Mesjasza: będzie On pokornym głosicielem prawdy, światłością i przymierzem dla narodów, a nade wszystko będzie prorokiem-męczennikiem, który swoimi cierpieniami i śmiercią zastępczą zapłaci za grzech ludzi, pojedna ich z Bogiem, a stawszy się Zbawicielem, uzyska wieczną chwałę dla siebie i dla wszystkich tych, którzy Mu uwierzą, zaufają. Żaden z proroków ST nie przedstawił tak dokładnie osoby Mesjasza i charakteru jego Królestwa, jak Izajasz. W prorocत्वach Izajasza zawartych jest wiele prawd, objawionych w Nowym Testamencie. Znajdujemy tu już np. w pełni ukształtowaną naukę o usprawiedliwieniu z wiary przez łaskę. Z całą pewnością możemy nazwać Izajasza, w ślad za Hieronimem, "ewangelistą wśród proroków".

Charakterystyka księgi

Dostrzegalne jest pewne zadziwiające podobieństwo budowy Księgi Izajasza do sposobu skonstruowania całej Biblii. Biblia składa się z 66 ksiąg, Księga Izajasza - z 66 rozdziałów. W Biblii 39 ksiąg należy do Starego Testamentu, w Księdze Izajasza 39 rozdziałów przedstawia Boga jako sprawiedliwego Prawodawcę. Nowy Testa-

ment składa się z 27 ksiąg, w Księdze Izajasza 27 rozdziałów mówi o Bożej łasce, Bożym zbawieniu.

Izajasz jest cytowany w Nowym Testamencie aż 85 razy. Spośród 27 ksiąg NT dwadzieścia zawiera cytaty z Księgi Izajasza. Dwanaście ksiąg NT zamieszcza dosłowne cytaty - fragmenty prorocत्व Izajasza. Często słowa Izajasza są przywoływane w NT po to, by podkreślały znaczenie i doniosłość przyjścia na świat Mesjasza, Jezusa Chrystusa.

Historyczna część Księgi Izajasza, obejmująca rozdziały 36-39, stanowi rodzaj interludium. W przeciwieństwie do części pierwszej i trzeciej, jest pisana prozą; autor zmienia styl, a nawet język, by zarejestrować bieg historii.

Część trzecia, końcowa, obejmuje rozdziały 40 - 66 i zawiera niezwykle prorocтва, zapisane językiem wspaniałej poezji. W części pierwszej (r.1-35) czytamy o Bogu jako Prawodawcy i Sędzim. Natomiast trzecia, końcowa część opiewa łaskawość, miłosierdzie Boga, ukazuje nadchodzące cierpienie i przyszłą chwałę.

Podkreślmy jeszcze jeden fakt. W Księdze Izajasza znajduje się wiele prorocत्व, które dotyczyły wydarzeń historycznych, współczesnych Izajaszowi. Przykładowo: gdy wojska asyryjskie otoczyły Jerozolimę, Izajasz wypowiedział śmiało prorocत्व (37,33): „***Tak mówi Pan o królu asyryjskim: Nie wejdzie on do tego miasta ani nie wypuści tam strzały, nie nastawi przeciw niemu tarczy ani nie usypie wału. Drogą tą samą którą przybył powróci, a do miasta tego nie wejdzie***”. To prorocत्व wypełniło się całkowicie. Czytamy dalej w 37. r. Księgi Izajasza: „***Wyszedł Anioł Pański i pobił w obozie Asyryjczyków sto osiemdziesiąt pięć tysięcy. Rano, gdy trzeba było wstawać, wszyscy oni byli martwi. Sennacheryb więc, król Asyrii, zwinął obóz i odszedł***”. (37,36)

Izajasz wypowiedział także prorocтва, które nie wypełniły się za jego życia, ale spełniły się później i dla nas są już faktami historycznymi. Przykładem może być prorocत्व o losie starożytnego miasta Babilon. Izajasz zapowiedział: "Wtedy Babilon, perła królestw,

klejnot, duma Chaldejczyków, stanie się jak Sodom i Gomora, gdy ją Bóg wywrócił. Nie będzie nigdy więcej zamieszkany ani zaludniony z pokolenia w pokolenie. Nie rozbije tam Arab namiotu ani pasterze nie staną na postój. Dziki zwierz tam mieć będzie swe leże, sowy napelnia ich domy, strusie się tam zagnieżdżą i kozły będą harcować. Szakale nawoływać się będą w ich pałacach i hieny wyjąć w ich przepysznych budowlach. Godzina jego się zbliża, jego dni nie będą przedłużone (13,19-22). Także to proroctwo wypełniło się całkowicie. Po wielkim Babilonie pozostały ruiny. Wielkie miasto, które za dni Izajasza tętniło życiem, jest dzisiaj miejscem wymarłym.

To tylko dwa przykłady wielu proroctw, o których wypełnieniu będziemy mówić w czasie audycji poświęconych Księdze Izajasza.

Centralna prawda księgi

Możemy powiedzieć, na koniec, że w Księdze Izajasza, podobnie jak w Nowym Testamencie, centralną postacią jest Pan Jezus Chrystus. Księga Izajasza zwana jest piątą ewangelią, a sam Izajasz piątym ewangelistą.

W wyraźnych, jasnych obrazach, ukazana jest w Księdze Izajasza postać Mesjasza - Zbawiciela. Izajasz zapowiada jego narodzenie się z dziewicy, jego życie i śmierć, zmartwychwstanie i drugie przyjście.

List od korespondenta z Polski centralnej

Nie mogę się doczekać kiedy wyjdę o będę mógł „poszaleć” z moimi wnukami. Wiadomo, że straconego czasu nie nadrobię, ale będę chciał, żeby mnie lepiej poznali. Dziękuję za modlitwę za moje córki i ich rodziny. Czas tutaj poświęcam lepszemu poznaniu Słowa Bożego, które mnie zachwyca. Przesyłam braciom i siostram w TWR słowa błogosławieństwa. Niech Pan was wszystkich wspiera i zachowa w zdrowiu i strzeże na wszystkich drogach.

Programy nadawane w czasie letnim 2020 roku
przez „Impuls” TWR Polska:
w okresie: 21.10.2019 r. - 20.03.2020 r.

Fale średnie **1467 kHz**

21:45 - 22:15

Pn	„Wędrowka przez Biblię”
Wt	„Wędrowka przez Biblię”
Śr	„Wędrowka przez Biblię”
Cz	„Wędrowka przez Biblię”
Pt	„Wędrowka przez Biblię”
So	(-)
N	„Sedno” wg "In Touch" Charlesa Stanleya

Naszych programów w szerszym wyborze mogą Państwo słuchać
w internecie - pod adresami:

<http://www.twr.osw.pl> oraz <http://ttb.twr.org> lub <http://www.twr360.org>

Nasz e-mail: ***itwrrp@poczta.onet.pl*** oraz telefon: ***(+48) 601 400 892.***

MARZEC	KWIECIEŃ
Księga Psalmów	List do Efezjan
30.03.2020 52-54	29.04.2020 120-122
31.03.2020 55-57	30.04.2020 123-128
KWIECIEŃ	MAJ
1.04.2020 58-61	1.05.2020 129-134
2.04.2020 62-63	4.05.2020 135-138
3.04.2020 64-67	5.05.2020 139-140
6.04.2020 68-69	6.05.2020 141-143
7.04.2020 70-72	7.05.2020 144-147
8.04.2020 73	8.05.2020 148-150
9.04.2020 74-76	List do Efezjan
10.04.2020 77-79	11.05.2020 wstęp
13.04.2020 80-82	12.05.2020 1:1-3
14.04.2020 83-85	13.05.2020 1:4-5
15.04.2020 86-89	14.05.2020 1:6-7
16.04.2020 90-92	15.05.2020 1:8-12
17.04.2020 93-99	18.05.2020 1:13-16
20.04.2020 100-102	19.05.2020 1:17-23
21.04.2020 103-104	20.05.2020 2:1-3
22.04.2020 105-107	21.05.2020 2:4-9
23.04.2020 108-111	22.05.2020 2:10-18
24.04.2020 112-115	25.05.2020 2:19 - 3:2
27.04.2020 116-118	26.05.2020 3:3-13
28.04.2020 119	27.05.2020 3:14-21
	28.05.2020 4:1-2

MAJ	CZERWIEC
List do Efezjan 29.05.2020 4:3-10	<i>Przypowieści Salomona</i> 29.06.2020 12:1-28 30.06.2020 13:1 - 14:5
CZERWIEC	LIPIEC
List do Efezjan 1.06.2020 4:11-16 2.06.2020 4:17-29 3.06.2020 4:30 - 5:4 4.06.2020 5:5-19 5.06.2020 5:20-33 8.06.2020 6:1-9 9.06.2020 6:10-12 10.06.2020 6:13-18 11.06.2020 6:18-24 Przypowieści Salomona 12.06.2020 1:1-4 15.06.2020 1:5-33 16.06.2020 2:1-22 17.06.2020 3:1-35 18.06.2020 4:1-27 19.06.2020 5:1 - 6:11 22.06.2020 6:12-35 23.06.2020 7:1 - 8:11 24.06.2020 8:12 - 9:18 25.06.2020 10:1-32 26.06.2020 11:1-31	Przypowieści Salomona 1.07.2020 14:6 - 15:17 2.07.2020 15:18 - 16:11 3.07.2020 16:12 - 17:28 6.07.2020 18:1-24 7.07.2020 19:1-29 8.07.2020 20:1-30 9.07.2020 21:1-31 10.07.2020 22:1 - 23:22 13.07.2020 23:23 - 24:22 14.07.2020 24:23 - 25:28 15.07.2020 26:1 - 27:6 16.07.2020 27:7 - 28:11 17.07.2020 28:12 - 29:27 20.07.2020 30:1-33 21.07.2020 31:1-31 <i>List do Filipian</i> 22.07.2020 wstęp 23.07.2020 1:1-8 24.07.2020 1:9-14

LIPIEC	SIERPIEŃ
<i>List do Filipian</i> 27.07.2020 1 : 15-30 28.07.2020 2 : 1-8 29.07.2020 2 : 5-11 30.07.2020 2 : 11-13 31.07.2020 2 : 14-18	<i>Księga Koheleta</i> 20.08.2020 5:8 - 7:10 21.08.2020 7:11 - 8:17 24.08.2020 9:1 - 10:2 25.08.2020 10:3 - 11:10 26.08.2020 12:1-14 <i>Pieśń nad Pieśniami</i> 27.08.2020 1:1-3 28.08.2020 1:4-8 31.08.2020 1:9-17
SIERPIEŃ	WRZESIEŃ
<i>List do Filipian</i> 3.08.2020 2:19 - 3:1 4.08.2020 3:2-3 5.08.2020 3:4-9 6.08.2020 3:10-16 7.08.2020 3:17-21 10.08.2020 4:1-5 11.08.2020 4:4-9 12.08.2020 4:10-23 <i>Księga Koheleta</i> 13.08.2020 1:1-7 14.08.2020 1:8-18 17.08.2020 2:1-26 18.08.2020 3:1-22 19.08.2020 4:1 - 5:7	<i>Pieśń nad Pieśniami</i> 1.09.2020 2 : 1-8 2.09.2020 2 : 9-17 3.09.2020 3 : 1-11 4.09.2020 4 : 1-5 : 1 7.09.2020 5 : 2-16 8.09.2020 6 : 1-7 : 14 9.09.2020 8 : 1-14 <i>List do Kolosan</i> 10.09.2020 wstęp 11.09.2020 1:1-12 14.09.2020 1:9-17

WRZESIEŃ	PAŹDZIERNIK
<i>List do Kolosan</i> 15.09.2020 1:15-20 16.09.2020 1:21 - 2:5 17.09.2020 2:4-10 18.09.2020 2:11-23 21.09.2020 3:1-8 22.09.2020 3:9-17 23.09.2020 3:18 - 4:1 24.09.2020 4:2-18 <i>Księga Izajasza</i> 25.09.2020 wstęp 28.09.2020 1:1-13 29.09.2020 1:14 - 2: 4 30.09.2020 2:5 - 3:11	<i>Księga Izajasza</i> 5.10.2020 5: 25 - 6:13 6.10.2020 7:1 - 25 7.10.2020 8:1 - 23 8.10.2020 9:1 - 20 9.10.2020 10:1 - 11:2 12.10.2020 11:2 - 12:6 13.10.2020 13:1 - 14:14 14.10.2020 14:15 - 15:9 15.10.2020 16:1 - 19:1 16.10.2020 19:2 - 20:6 19.10.2020 21:1 - 22:5 20.10.2020 22:6 - 23:2 21.10.2020 23: 3 - 24:16 22.10.2020 24:16 - 25 :12 23.10.2020 26:1 - 27:13 26.10.2020 28:1- 29:8 27.10.2020 29:8 - 31:9 28.10.2020 32 - 33 29.10.2020 34 - 35 30.10.2020 46 - 37
PAŹDZIERNIK	
<i>Księga Izajasza</i> 1.10.2020 3:12 - 4:6 2.10.2020 5:1-24	

Nasz adres:	„Impuls” TWR ul. Kłodnicka 2 PL-54-217 Wrocław	
Tel: 601 400 892	Fax: 71/351 39 73	
e-mail: itwrrp@gmx.net		
e-mail: itwrrp@poczta.onet.pl		
		Impuls Polska Redakcja broszury Marek Cieślár

Impuls Polska
 Redakcja broszury
 Marek Cieślak